

Poglavlje PRVO

SAKARPUS

*Na visokom zidu muževi spavaju,
dok oko ognjišta žene liju suze,
a bjegunci bruje pričama o čemeru,
o gradovima koje Mog-Pharau uze...*

“PJESMA IZBJEGLIH”, SAGE

*Čak su i kraljevi na kraju oruđe. A čak ni Bogovi ne razumiju
njihovu zadaću.*

ONTILLAS, O LJUDSKOJ GLUPOSTI

Rano proljeće, 19. novocarska godina (4132. godina Kljove), Katholski klanac

Putevi između hira i brutalnosti kod ljudi su mnogi i nedokučivi, i premda se često čini da sijeku neprohodni teren razuma, u stvarnosti je razum taj koji im utire put. Ljudi se uvijek prepiru iz želje za potrebom i iz potrebe za slučajnim opravdanjem. Uvijek misle da su njihovi ideali ispravni ideali. Kao ni mačkama koje trče za odsjajem sunca iz ogledala, nikada im ne dodijaju vlastite zablude.

Po nalogu Svetog Aspekta-Cara, svećenici Tisuće Hramova držali su govore svojim kongregacijama, a Suci Ministrata pročešljavali su zemlju tražeći i uništavajući sve koji su pobijali Istinu ili pak odabrali škrtost umjesto smrtonosnih zahtjeva tame koja dolazi. Svi, bilo kastinski robovi bilo kastinski plemići, morali su naučiti Veliki lanac misija, način na koji riječi i djela svakoga od njih omogućavaju riječi i djela ostalih. Naučili su kako Ljudi, svi Ljudi, *ratuju* cijelo vrijeme, orali oni polja ili voljeli svoje

obitelji. Svi životi, ma koliko skromni, *karike* su koje ili jačaju Veliki lanac ili ga slabe na njegovu putu do Prvog obruča, karike na kojoj visi i sâm svijet: Svetog rata protiv apokaliptičnih planova Savjeta...

Ili, kako su ga počeli nazivati, Velike kušnje.

Nikada, čak ni u danima Rane antike nije svijet vidio okupljanje takve vojske. *Deset je godina* posvećeno njezinim pripremama. Da bi spriječili uskrснуće Ne-Boga, morali su uništiti njegove ogavne slugе, Savjet, a da bi ih uništili, morali su marširati cijelom dužinom Eärwe, od sjevernih granica Novoga Carstva preko divljine Drevnog Sjevera kojom vladaju Srankovi pa sve do njihove tvrđave, Golgotteratha, koju su Neljudi u davno prošlim danima zvali Min-Uroikas, Jama opscenosti.

Bio je to sulud pothvat. Samo djeca i budale, koji brkaju priče o ratu za rat sâm, mogu takav zadatak smatrati jednostavnim. Za njih je rat bitka i uvijek iznenađeno zaškilje kad veterani govore o zahodima, kanibalizmu, gangreni na stopalima i sličnome. Čak i najuzvišeniji vitezovi trebaju hranu, kao i konji na kojima jašu, kao i tovarne mazge koje tu hranu nose i slugе koji je poslužuju. Hrana je potrebna da bi se prevozila hrana – problem je vrlo jednostavan. Bez nekog opsežnog sustava opskrbe – izmjene konja, skladišta i sličnog – konzumirane bi količine brzo premašile transportiranu količinu. Zbog toga najmučnija bitka Velike kušnje neće biti ona protiv legija Savjeta, nego ona protiv divljeg srca Eärwe. Vojska će morati preživjeti udaljenost do Golgotteratha prije nego što se okuša na bojnopolju.

Već se godinama Novo Carstvo savija pod teretom zahtjeva proročanstva svojega svetog vladara. Iz svih provincija uzimaju se desetine u hrani. Sagrađene su goleme žitnice iznad trećeg katarakta rijeke Vindaugе. Stada ovaca i stoke stjerana su na sjever, duž obalnih putova koji su uskoro postali omiljena tema dvorskih trubadura. U Domaćem Gradu, matematičari su pisali povelje, pozive, zahtjeve, a kraljevi i suci uzimali su što je potrebno u dalekim zemljama. Zapisi su pohranjeni u velika skladišta od nepečene opeke i za njih se skrbilo s pedantnošću vjerskih rituala. Sve se popisivalo.

Poziv u rat došao je tek na samome kraju.

Diljem Tromorja Zaudunyani su se opredijelili za Cirkumfiks, sveti simbol svojega Aspekta-Cara: vitezovi Conriye s maskama i dugim suknjama, disciplinirani kolonaši Nansura, sjekiraši Thunyerusa, kuštravi i nemilosrdni, nenadmašni jahači Kiana, i tako dalje. Sinovi dvanaest nacija skupili su se u Oswenti, drevnoj staroj prijestolnici Galeotha, noseći grubo naslikane i fino izrađene prikaze Kljove i Cirkumfiksa.

I čarobnjačke Škole poslale su svoje kontingente: bahati magovi Grimiznih Tornjeva doneseni u svojim svilom obloženim nosiljkama, mrke vještice Swayalskog Pakta, ogrtačima ovijene procesije Carskog Saika te, naravno, gnostički čarobnjaci Mandata, koji su dolaskom Ratnika-Proroka izdignuti od luda do svećenika.

Djeca Oswente bila su u čudu. Na ulicama zagušenim pridošlicama, vidjeli su nilnameške prinčeve u njihovim drvenim nosiljkama, ainonske grofove-palatine s bijelo našminkanim svitama, vjerske manijake svih profila, a jednom čak i golemog mastodonta pred kojim su se konji razbježali poput pasa. Vidjeli su sve urese, svu pompu i demonstraciju drevnih i dalekih običaja sabrane na jednom mjestu u pravi cirkus. Zdjela svakog naroda je izvrnuta i sad su se njihovi karakteristični i opojni okusi izmiješali, vječno iznenadujući nepce nekom nevidenom kombinacijom. Dugobradi Tydonci bacali su štapiće s brojevima zajedno sa žilavim Khirgwijima. Kutnarmski majmuni pentrali su se po haljinama shigečkih vještica.

Ljeto i jesen prošli su u organiziranju vojske. Iako je cijela generacija došla i prošla, Aspekt-Car i njegovi savjetnici dobro su se sjećali lekcija Prvog svetog rata. Ratovi za ujedinjenje, sa svojim neuspjesima, pobjedama i poklanim stanovnicima gradovima, izrodili su korpus inteligentnih i nemilosrdnih zaudunyanskih časnika, koji su svi postali Suci i dobili vlast nad životom i smrću pravovjernih. Prijestupi se nisu oprastali – previše je toga visjelo o niti da se ne bi išlo Najkraćim putem. Milost je zahtijevala sigurnu budućnost, a za ljude nje nije bilo. Dva Savjetova špijuna lažnih lica otkrivena su zahvaljujući božanskoj providnosti Aspekta-Cara i njegove djece. Oderani su pred gromoglasnom, uskovitlanom masom.

Velika kušnja prezimila je u stožeru na rijeci Vindaugi, u gradu Harwashu, koji je nekoć bio trgovačko središte na Cesti dvanaest koža, glasovitoj karavanskoj ruti koja spaja Galeoth s drevnim izoliranim gradovima Sakarpusom i Atrithauom, no Harwash je sada bio tek golema nakupina baraka i skladište zaliha. Zima je bila oštra. Unatoč svim mjerama predostrožnosti, strašni Akkeägni, Bolest, pomilovao je vojsku svojim Mnogobrojnim rukama, i dvadeset tisuća duša podleglo je jednoj verziji plućne kuge koja je česta pojava na vlažnim rižinim poljima Nilnameša.

Bio je to, objasnio je Aspekt-Car, tek prvi od mnogih ispita.

Dani su počeli topiti ono što se noću još smrzavalo. Pripreme su se intenzivirale. Naredba da se kreće u marš usrdna je prigoda puna suza i radosnih poklika. Takve stvari imaju okus. Volje ljudi srastaju, postaju jedno, i *zrak to zna*. Bog nije stvorio samo ono što je stvoreno,

stvorio je i sam *čin* stvaranja, duše koje nastanjuju ljude. Bi li trebalo biti iznenađenje da svijet stvari odgovara svijetu nakana? Velika kušnja kreće u marš i sama je zemlja, probuđena iz zimskog sna, na koljenima i raduje se. Ljudi od Kušnje to osjećaju: svijet koji odobrava, svijet koji sudi.

Vojska je napredovala u dvije faze. Kralj Saubon od Caraskanda, jedan od dvojice Uzvišenih generala Svetog rata, prvi je krenuo u marš i poveo brže elemente vojske – Kianjane, Girgašane, Khirgwe i Šrijalske vitezove – no ne i spore, koji su uključivali čarobnjačke Škole (stanovnici Sakarpusa, odani svojim glasovitim hordama Choraе, još uvijek su spaljivali Rijetke koje bi našli među sobom pa nisu imali čarobnjake). Drugi sin Aspekta-Cara, Anasûrimbor Kayûtas, jahao je s njim na čelu glasovitih Kidruhila, najslavnije konjaničke kohorte Tromorja. Sakarpska vojska istopila se pred njima, ostavivši samo nekoliko četa jahača na duge pruge, svoje brze i okretnе čarkaše da im otežaju napredovanje. Do odlučnog sučeljavanja kojem se Uzvišeni general nadao nije došlo.

Kralj Proyas od Conriye, drugi Uzvišeni general Velike kušnje, slijedio ga je s glavninom vojske. U slavljeničkom raspoloženju ljudi Novog Carstva umarširali su u Katholski klanac koji je tvorio armaturu dvaju velikih planinskih lanaca, Hethanti na zapadu i Osthwaija na istoku. Kolona je bila preduga za bilo kakvu pravu komunikaciju prednjih i stražnjih elemenata – nijedan se jahač ne bi mogao dovoljno brzo probiti kroz mase. Kosine su se uzdizale na obje strane, naslagane do linije stabala.

Četvrte je noći sniježilo, dok su svećenici i suci vodili ceremonije za obilježavanje Bitke u Klancu, u kojoj je savez izbjeglih Ljudi i Neljudi iz Cil-Aujasa porazio Ne-Boga u Prvoj Apokalipsi, čime su Svijetu kupili dragocjenu godinu predaha. Nije se spominjala kasnija izdaja i istrebljivanje Neljudi od onih koje su spasili.

Pjevali su o njihovoj odanosti, Ljudi od Kušnje, dirljive himne koje je skladao Aspekt-Car glavom. Pjevali su o vlastitoj snazi, o propasti koju će donijeti pred daleka vrata neprijatelja. Pjevali su o svojim ženama, svojoj djeci, o manjim džepovima većeg svijeta za čiji su spas marširali. Navečer bi se oglasilo veliko zvono koje su nazivali Interval i pjevači bi izvikivali pozive na molitvu, a njihovi su se umilni glasovi širili prostranim poljima šatora i paviljona. Čvrsti bi ljudi navukli na sebe opremu i okupili se pod zastavama Cirkumfiksa. Plemići bi klečali s robovima i radnicima. Šrijalski svećenici držali bi mise i blagoslove, a Suci bi motrili.

Nekoliko su dana proveli redajući se kroz zadnje stadije Klanca, a onda se spustili niz prag gorja. Prešli su saglanska polja s kojih je kopnio

snijeg i na kojima su Sakarpi u povlačenju spalili sve što bi im moglo biti od koristi. Brojčano nadjačan, Kralj Sakarpusa nije imao druge nego pribjeći drevnom i časnom oružju gladi.

Rijetki su ljudi Tromorja uopće vidjeli travnate stepe, a kamoli golema, široka pleća Istyulske doline. Pod sivim nebom, na dijelovima još uvijek skorenim snijegom, izgledala je kao pusto bespuće, glasnik Agongoreje o kojoj su toliko slušali u beskrajnim recitacijama *Saga*. One koji su odrasli na obalama podsjetila je na more, na obzore ravne poput ravnala, bez ičega na čemu bi pogled zastao osim horizonta. Oni koji su odrastali na rubovima pustinje, sjetili su se svojih domova.

Padala je kiša kad su se gomile popele na velike nabore zemlje koji su izdizali Samotni Grad iznad doline. Napokon su se dva Uzvišena generala rukovala i počela s planiranjem napada. Mrštili su se, šalili i prepuštali uspomenu, od legendarnog Prvog svetog rata do završnih dana Ujedinjenja. Toliko gradova. Toliko pohoda.

Toliko je ponosnih naroda slomljeno.

Izaslanik je stigao po hladnoći pred zoru i zahtijevao susret s Varaltom Harweelom II., Kraljem Sakarpusa.

Budući da nije mogao spavati od straha zbog sutrašnjeg dana, Sorweel je već bio budan kad ga je sluga došao probuditi. Bio je redovit na svim važnim audijencijama – njegov je otac inzistirao na tome kao dijelu prinčevske naobrazbe. No donedavno je “važno” značilo nešto drugo. Čarke sa Srankovima. Uvrede i isprike iz Atrithaua. Prijetnje nezadovoljnih plemića. Sorweel nije mogao izbrojiti koliko je puta sjedio na kamenoj klupi u sjeni očeva prijestolja i mahao bosim nogama jer je umirao od dosade.

Sada, samo godinu dana prije svojega prvog jelenja, ukopao je čizme i zurio u čovjeka koji će ih sve uništiti: Kralja Nerseija Proyasa od Conriye, Uzvišenog generala Velike kušnje. Prošli su dani dvorjana, dostojanstvenika, pobornika ovog ili onog nevažnog interesa. Voggina dvorana bila je prazna i u polumraku, iako prostrane lađe i galerije iz nekog razloga nisu uspjele uniziti stranca. S reljefa u terakoti kojima su bili obloženi zidovi i stupovi, Sorweelovi preci kao da su gledali s usječenim strahom. Zrak je mirisao na hladan loj.

Thremu dus kapkurum, stranac počne, *hedi mere'otas cha*— Prevoditelj, neki zapušten pastir sa Saglanda sudeći po izgledu, žurno je prevodio njegove riječi na sakarpski.

“Zatočnici su nam rekli što govorite o njemu.”

Njemu. Aspektu-Caru. Sorweel tiho prokune kožu koja se naježila.

“Ah, da,” odgovori Kralj Harweel, “naše huljenje...” Iako su kićeni nasloni za ruke prijestolja od roga i jantara zaklanjali lice njegova oca, Sorweel je dobro znao kakav kiseo izraz prati ovaj njegov ton.

“Huljenje...” reče Uzvišeni general. “*On* to ne bi tako rekao.”

“A što bi on rekao?”

“Da se bojite, kao što se svi ljudi boje, da ćete izgubiti moć i povlastice.”

Sorweelov se otac nasmije tako ležerno da je dječak bio ponosan. Kad bi barem on mogao skupiti tako bezbrižnu hrabrost.

“Dakle,” Harweel će veselo, “stavio sam svoj narod između vašeg Aspekta-Cara i svojeg prijestolja, u tome je stvar? Što nisam stavio svoje prijestolje između vašeg Aspekta-Cara i svojeg naroda...”

Uzvišeni general kimne s istom onom promišljenom gracioznošću koja je pratila i njegov neprevedeni govor, ali Sorweel nije mogao odrediti je li time htio potvrditi njegove riječi ili mu odati priznanje. Kosa mu bješe srebrna, kao i ispletena brada. Oči mu bijahu tamne i brze. Pokraj njegova svečanog ruha i regalija čak je i kraljevska odora njegova oca izgledala kao grubo domaće tkanje. Međutim, njegovo su ga držanje i smiren pogled činili vrlo impresivnim. Osjećala se neka melankolija u njemu, tuga koja mu je davala uznemirujuću ozbiljnost.

“Niti jedan čovjek”, reče Proyas, “ne može stati između Boga i naroda.”

Sorweel suspregne drhtaj. Uznemiravalo je kako su ga *svi* nazivali tako, svi ljudi Tromorja. I to s takvim bezbrižnim uvjerenjem.

“Moji ga svećenici nazivaju demonom.”

“*Hada mem porota*—”

“Govore ono što je potrebno da njihova moć ostane sigurna”, reče prevoditelj s očitom nelagodom. “Oni, zapravo, jedini gube zbog svađe među nama.”

Cijeloga Sorweelova života, činilo mu se, Aspekt-Car bio je neugodna glasina s juga. U nekim od svojih najranijih sjećanja otac ga ljulja na koljenu dok ispituje nansurske i galeotske trgovce iz Svijeta Onkraj Ravnice. Izraza istodobno laskavih i opreznih, uvijek bi se skanjivali, buneći se da imaju uši samo za trgovinu i oči samo za zaradu, a zapravo su htjeli reći da imaju jezik samo za zlato. U mnogočemu je Sorweel svoje razumijevanje svijeta dugovao samo trgovcima karavana s Ceste

dvanaest koža i njihovim nastojanjima da prevedu jug na sakarpski. Ratove za ujedinjenje. Tisuću Hramova. Sve bezbrojne narode Tromorja. I dolazak Lažnog proroka koji propovijeda kraj svega.

“On će doći po nas”, rekao bi mu otac.

“Ali kako znaš, tata?”

“On je Ciphrang, Glad iz Onostranog, došao na ovaj svijet pod krinkom čovjeka.”

“A kako se onda možemo nadati da ćemo mu se oduprijeti?”

“Mačevima i štitovima”, hvalisao se njegov otac, onim svojim podrugljivim glasom kojim je zastrašujuće stvari pokušavao prikazati nevažnima. “A kad nam to ne uspije, pljuvanjem i kletvama.”

Međutim, pljuvanje i kletve, Sorweel će naučiti, uvijek dođu prvi, zajedno s odvažnim gestama i velikim demonstracijama. Rat je produžetak svađe, a mačevi su tek riječi izoštrene u krvožedni brid. Samo Srankovi počinjū s krvlju. Ljudima je ona uvijek zaključak.

Možda je to objašnjavalo izaslanikovu melankoliju i očevu frustriranost. Možda su već *znali* ishod ovog izaslanstva. Svaka propast iziskuje određene poze, izgovaranje određenih riječi – tako kažu svećenici.

Sorweel je čvrsto stezao rub klupe i sjedio onoliko mirno koliko mu je to uzdrhtalo tijelo dopuštalo. Aspekt-Car je *došao* – pa ipak, jedva je mogao povjerovati u to. Napast, ime, načelo, slutnja, nešto tako daleko iza horizonta da se činilo i djetinjastim i zloslutnim, poput ljudi koje bi Sorweelova dadilja zazivala svaki put kad bi je naljutio. Nešto što je moguće zanemarivati dok ga ne opkole sjene.

Sada, negdje u tami koja im je opkolila i srca i zidine, negdje vani, *on čeka*, Glad zaodjenuta veličanstvenim ljudskim likom, izdignuta rukama puzavih naroda. Demon koji im je došao prerezati grkljane, obeščastiti im žene, porobiti djecu. Ciphrang koji je napokon došao opustošiti sve što znaju i što im je drago.

“Zar niste čitali *Sage*?” pitao je njegov otac izaslanika, glasom kao u nevjerici. “Kosti naših otaca preživjele su moć Velikog Uništavatelja – Mog-Pharaua! Uvjeravam vas, nisu postale tako krhke da ne bi preživjele i vas!”

Uzvišeni se general nasmiješi, ili barem pokuša. “Ah, da... Vrlina ne gori.”

“Kako to mislite?”

“To je izreka u mojoj zemlji. Kad čovjek umre, lomača odnese sve osim onoga čime njegova djeca mogu uresiti svoje liste predaka. Svi si ljudi laskaju vlastitim precima.”

Harweel otpuhne, ne toliko na njegovu mudrost, činilo se, koliko na njezinu važnost. “Pa ipak, sjever je pustara, a Sakarpus još uvijek stoji!”

Proyasov osmijeh bio je povrijeđen, njegov izraz mrko sažaljenje. “Zaboravljate,” reče on, tonom kao da mu otkriva istinu koja bode, “*moj je Gospodin već bio ovdje*. Lomio je kruh s onima koji su podigli ovaj dvor, još dok je ovo bila provincija jednog većeg carstva, zabačena krajina. Sreća je spasila ove zidine, ne junaštvo. A Sreća je, kao što dobro znate, *kurva*.”

Iako je njegov otac često zastajao da sredi misli, nešto u tišini koja je uslijedila sledilo je Sorweela do utrobe. Poznavao je svojeg oca, znao je da su prethodni tjedni uzeli danak. Njegove su riječi ohrabrenja ostale iste, a njegov gromoglasan smijeh bio je i više nego česta pojava. No nešto se svejedno promijenilo. Objješena ramena. Sjena u pogledu.

“Velika kušnja stoji vam pred vratima”, Uzvišeni je general bio uporan. “Okupile su se Škole. Vojske stotina plemena i naroda lupaju mačevima o štitove. Propast vas je opkolila, brate. *Znate* da ne možete pobijediti, čak ni s hordama Choraе. Znam to jer su vam članci puni ožiljaka kao i moji, jer su vam oči ranjene užasima rata.”

Još jedna grobna tišina. Sorweel se nesvjesno nagnuo naprijed, pokušavajući zaviriti oko prijestolja od roga i jantara. Što to njegov otac izvodi?

“Dodite...” reče Uzvišeni general, s iskrenom molbom u glasu. “Harweel, preklinjem vas, uzmite moju ruku. Ljudi si više ne mogu priuštiti prolijevanje ljudske krvi.”

Sorweel ustane i zgranuto se zapilji u očevo bezizražajno lice. Kralj Harweel nije bio star čovjek, ali lice mu je izgledalo opušteno i izbrazdano oko obješenih plavih brkova, a vrat pognut pod težinom zlatno-željezne krune. Sorweel osjeti nagon, zabludio i nepozvan, neodoljivu potrebu da pokrije očevu sramotnu neodlučnost, da progovori bujicom riječi, da... da...

No Harweel je povratio i razbor i glas.

“Onda se spakirajte”, reče on mrtvim glasom. “Odmarširajte u smrt u Golgotterath ili se vratite svojim vatrenim ženama. Sakarpus se neće predati.” Kao da se pokorava nekom nepoznatom pravilu razgovora, Proyas spusti pogled. Pogleda izbezumljenog princa prije nego što će vratiti pogled na Kralja Sakarpusa. “Postoji predaja koja vodi u ropstvo”, reče.

“A postoji i predaja koja oslobađa. Skoro, vrlo skoro, vaš će narod spoznati razliku.”

“Reče rob!” drekne Harweel.

Izaslaniku nije trebao prevoditeljjev uzmućani prijevod – ton nadilazi jezike. Nešto u njegovu pogledu potištilo je Sorweela i više nego iznuđena prijetnja u očevu odgovoru. *Umoran sam već od krvi*, kao da su govorile njegove oči. *Predugo se već pogađam s osuđenima na propast*.

On ustane i kimne svojoj sviti u znak da je već i previše riječi potrošeno.

Sorweel je očekivao da će ga otac kasnije povući u stranu da mu objasni ne samo situaciju nego i svoje neobično ponašanje. Iako je sasvim dobro znao što se dogodilo – Kralj i Uzvišeni general izmijenili su još jedan krug ispraznih riječi da potvrde neminovan zaključak – osjećaj srama nametnuo mu je nekakvu zbuñjenost. Ne samo da se njegov otac bojao, bojao se *otvoreno* – i to pred najljućim neprijateljem s kojim se njegov narod ikada susreo. Moralo je postojati nekakvo objašnjenje. Harweel II. nije bio samo kralj, bio je i njegov *otac*, najmudriji, najhrabriji čovjek kojeg je Sorweel ikada upoznao. S razlogom su ga njegovi Blagodarnici gledali s takvim poštovanjem, s razlogom su konjanici tako nevoljko izazivali njegovo nezadovoljstvo. Kako se baš *on* može bojati? Njegov otac... Njegov otac! Ima li nešto što mu nije rekao?

No nije stizao nikakav odgovor. Staljen s klupom, Sorweel je mogao samo zuriti u njega, s jedva prikrivenim očajem, dok je Harweel izvikivao naredbe koje je trebalo prenijeti različitim časnicima – ton mu je bio osoran, kao kad ljudi pokušavaju govoriti kroz suspregnute suze. Nedugo kasnije, upravo kad je zora zarudjela iza vunastih, neprobojnih oblaka, Sorweel je koračao kroz blato i po kaldrmi, dok su ga naprijed gurali očevi drugovi strogih pogleda, njegovi visoki Blagodarnici. Uske su ulice bile prepune zaliha skupljenih iz okolice kao i izbjeglica iz Saglanda i drugih mjesta. Vidio je ljude kako kolju stoku i stružu utrobu izbrušenim lopaticama. Vidio je majke kako hodaju zabezeknute, prekratkim ruku da okupe svoju djecu zamotanu u krpe. Osjećajući se beskorisno i potišteno, Sorweel je razmišljao o vlastitim Blagodarnicima, iako se neće tako zvati prije njegova prvog jelenja sljedećeg proljeća. Prošlog je tjedna preklinjao oca da im dopusti da se zajedno bore, ali uzalud.

Sati su se vukli jedan za drugim. Kiša, koja je padala tako slabašno i povremeno da bi je se moglo zamijeniti za vodu koju vjetar nosi sa stabala,

sada je počela ozbiljno padati, gutajući daljine u nemilosrdnim sivim mlazovima. Klizila mu je pod žičani oklop, natopila mu najprije kožu pa filc. Počeo je nekontrolirano drhtati – sve dok ga pri pomisli da će ga drugi vidjeti da drhti nije začnuo bijes. Iako mu je pod željeznom kacigom glava ostala suha, lice mu je sve više i više trnulo. Prsti su ga u jednakoj mjeri boljeli i pekli. Taman kad je pomislio da ne može biti jasniji nego što jest, otac ga je napokon pozvao i poveo u praznu baraku da napokon zagriju ruke na zadnjim ostacima vatre na ognjištu. Baraka je bila jedna od onih prastarih, s teškim gredama, niskim raspucanim stropovima i ugrađenim stajama da bi ljudi mogli spavati sa svojim konjima. Svijeće su dogorjele pa je ognjište na zalazu pružalo jedinu rasvjetu, onakvo narančasto svjetlo koje kao da bira detalje prema vlastitom hiru. Uljubljena krivulja željeznog lonca. Napuknuti naslon stolice. Lice zabrinutog kralja. Sorweel nije znao što da kaže pa je samo stajao i zurio u sjajan detalj ugljenja koje izgara u snježni pepeo.

“Trenuci slabosti snađu svakog čovjeka”, reče Harweel ne pogledavši sina.

Mladi princ jače se zapilji u sjajne raspukline.

“Moraš to vidjeti”, njegov otac nastavi, “da ne bi očajavao kad dođe tvoj red.”

Sorweel je govorio prije nego što je i shvatio da je otvorio usta. “Ali došao je već, oče! Već očaj—!”

Nježnost u očevim očima bila je dovoljna da ga zaguši. Zakucala mu je pogled u pod jednako sigurno kao što bi to učinila i pljuska.

“Mnogo je budala, Sorwa, ljudi koji srca shvaćaju u jednostavnim pojmovima, apsolutnim pojmovima. Oni su neosjetljivi na unutarnji rat pa to ismijavaju, nadimaju prsa i pretvaraju se. Kad ih svladaju strah i očaj, kao što nas sve moraju svladati, ne mogu doći do daha da razmisle... pa se slome.”

Vrućina obuzme mladoga princa, rastvarajući vlagu koja mu je natopila kožu. Dlanovi i zglobovi prstiju već su mu se posušili. Odvaži se pogledati oca, čija hrabrost, shvatio je, ne gori poput krijesa nego poput ognjišta i grije sve koji stoje blizu njegove mudrosti.

“Jesi li ti takva budala, Sorwa?”

Činjenica da je pitanje bilo prodorno, iskreno, a ne smišljeno kao prijekor, duboko je pogodila Sorweela.

“Ne, oče.”

Toliko je toga htio reći, priznati. Toliko straha, toliko sumnje i, prije svega, kajanja. Kako je mogao sumnjati u svojeg oca? Umjesto da mu pruži potporu, postao je još jedan teret više – i to baš na ovaj dan! Ustuknuo je, pogođen mislima gorke osude, kad je trebao pružiti ruku – kad je trebao reći: *Aspekt-Car. On dolazi. Primi moju ruku, Oče.*

“Molim te...” reče, zagledan u to voljeno lice, no prije nego što je stigao izreći sljedeću riječ, vrata se treskom otvore i oglase se trojica konjanika.

Oprosti mi...

Čak i na zidinama, slavnim i svetim zidinama Sakarpusa, toplina iz barake ostala je uz njega, kao da je nekako ponio ugljen u srcu.

Dok je s očevim Blagodarnicima stajao na sjevernoj kuli Pastirskih dveri, Sorweel je zurio u očajne daljine. Kiša je nastavila lijevati, padati iz maglovitog neba. Iako su ravnice opasivale obzor linijama ravnim poput bilo kojeg mora, tlo oko grada bilo je izdignuto i naborano, poput plašta bačenog na prostrani pod, čime je oblikovano golemo kameno postolje za Sakarpus i njegove nepravilne zidine. Nekoliko puta Sorweel se nagnuo naprijed da zaviri kroz puškarnice eda bi se odgurnuo natrag jer mu se zavrtjelo u glavi od strmog pada: plohe rupičaste opeke koja se spuštala do kosih temelja koji su visjeli nad stijenama obraslim travom i čičkom. Činilo mu se nevjerojatnim da bi ih itko mogao napasti. Tko bi mogao svladati takve kule? Takve zidine?

Dok je gledao niz njih, u kruništa željeznih rogova i linije govedih lubanja usađenih u kamen, preplavila ga je mješavina ponosa i strahopoštovanja. Gospodari ravnica, ogrnuti drevnim oklopima svojih otaca, gurali su se uz duge štitove svojih klanova. Jedinice strijelaca pogrbile su se nad lukovima, nastojeći da im strune ostanu suhe. Gdje god pogledao, vidio je očeve ljude – svoje ljude na položajima u visinama, lica mrkih od odlučnosti i očekivanog gnjeva.

A tamo vani, po travnatim padinama, samo praznina gdje su daljine izgubljene kroz nanose i nanose koprenaste kiše. Aspekt-Car i njegova Velika kušnja.

Sorweel je ponavljao molitve koje ga je otac naučio, Traženje, koje je trebalo osloboditi mač Gilgaölove naklonosti, Molbu Sudbini, koja je trebala smekšati nemilosrdan pogled Kurve. Činilo mu se da čuje i druge među visokim Blagodarnicima kako šapću svoje molitve i skupljaju naklonost koja će im biti potrebna da izbave svoje sudbe iz halapljive ruke Aspekta-Cara.

On je demon, pomisli Sorweel, crpeći snagu iz sjećanja na duh očeva glasa. Glad iz Onostranog. Neće pobijediti...

Ne može.

Upravo tada oglasi se osamljeni rog s kišom zastrtog horizonta, čiji je ton podsjećao na zov mužjaka mastodonta. Nekoliko trenutaka činilo se da visi nad gradom, sâm, zloslutan. Gubio se u tišinu, jedan tren, dva, sve dok se nije činilo da je njegovo značenje okončalo. Tada mu se pridruži zbor drugih, neki vrištavi i prodorni, neki duboki kao sinoćnja grmljavina. Iznenada se činilo da cijeli svijet podrhtava, kao da mu je utrobu probudila ova hladna kakofonija. Sorweel je vidio da se ljudi pogledavaju u strahu. Mumljanje kletvi i molitvi tvorilo je svojevrsnu opreku, poput korova oko spomenika. Treštanje i tutnjava, zvuk koji je nebo pretvarao u strop – koji je oštrio vodu. A onda rogovi utihnu i ostanu samo promukli povici zapovjednika i časnika dužinom zidina, povici ohrabrenja svojim ljudima.

“Razvedri se”, Sorweel je čuo stari glas kako mrmlja nekome koga nije vidio.

“Jesi li siguran?” uspaničeni dječjački glas prošapće u odgovor. “Kako možeš biti siguran?”

Smijeh, očito usiljen. Sorweel se morao lecnuti. “Prije dva tjedna Lovčevi su svećenici pronašli gnijezdo pjevica pod strehom hrama. *Grimiznih* pjevica – razumiješ li? Bogovi su s nama, sine. Oni nas čuvaju!”

Osvrnuvši se za glasovima, Sorweel prepozna Ostaroote, obitelj koju je uvijek smatrao ulizicama u očevoj Kraljevskoj družini. Sorweel je uvijek izbjegavao sina, Tasweera, ne iz arogancije ili inata, nego zato što mu se činilo da je to u skladu s općim stavom dvora. Nikad nije razmišljao o tome, zapravo, osim što se ponekad lagano šalio na njegov račun sa svojim prijateljima. Iz nekog razloga, Sorweel se posramio kad ga je čuo kako priznaje svojem ocu da se boji. Činilo mu se kriminalnim da je on, princ rođen s najvećim povlasticama, tako olako sudio Tasweerovoj obitelji, da je s lakoćom izdaha procjenjivao živote koji su jednako duboki i konfuzni kao i njegov. I zaključio da su nedostatni.

No njegovo je kajanje bilo kratkoga daha. Povici upozorenja privukli su njegov pogled u smjeru kiše koja je tukla, prema prvim sjenama kretanja na ravnici. Prvo su se pojavili opsadni tornjevi, dovoljno blizu jedni drugima da se udare u padu, tek nešto više od plavih stupova na maglovitim granicama vidljivosti, poput duhova drevnih monolita. Nije ga iznenadio njihov broj, četrnaest, budući da su Sorweel i bezbrojni drugi prethodnih dana gledali njihovo sastavljanje u daljini. Iznenadenje

je, pak, bilo rezervirano za njihove razmjere, kao i za činjenicu da su ih južnjaci nosili rastavljene kroz tolike milje bespuća.

Kretali su se u ešalonima, vukli se kao na leđima kornjača. Polako su se sitniji detalji njihova izgleda pomaljali iz magle, kao i ritmički povici tisuća koje su ih gurale naprijed. Bili su presvučeni nečime što je izgledalo kao limene ljske, i gotovo apsurdno visoki, toliko da su izgledali kao da će se prevaliti, istanjeni u tanki vrh iz temelja širokih poput sakarpskih bastiona – nimalo nalik na strojeve koje je Sorweel vidio nacrtane u *Tomovima rata*. Svaki je nosio Cirkumfiks, simbol Aspekta-Cara i njegova lažnog božanstva, naslikan crvenom i bijelom bojom na sredini: krug s ispruženom figurom čovjeka okrenutog naglavce – Anasûrimbora Kellhusa glavom, pričalo se. Znak koji su istetoviran na tijelu imali misionari. Sorweelov je otac naredio da se spale.

Osjećala se napetost pred njihovim dolaskom. Sorweel ju je pripisao činjenici da konačno *počinje*, da su sve brige, prepiranja, pripreme i prepucavanja prethodnih mjeseci dosegli zenit. Za tornjevima, besprijeckorni redovi Velike kušnje rastvarali su se u blistavu konkretnost, red za redom u maršu, rasprostranjen preko polja i pašnjaka, bokova izgubljenih u kišnoj izmaglici.

Još jednom rogovu obeshrabre nebo.

Sorweel je ukočeno stajao, jedno od deset tisuća lica, koncentriranih u ogorčenosti, prestravljenosti, nevjerici, čak i žaru, promatrajući deset puta toliko ljudi – i više – kako marširaju kroz turobni pljusak, nose egzotična oružja dalekih naroda i slijede zastave dvanaest različitih naroda. Strance koji su došli sa znojnih obala, iz zemalja za koje nitko nije čuo, koji ne znaju njihov jezik i ne mare za njihove običaje ni njihovo bogatstvo...

Južnjački kraljevi došli su spasiti svijet ili iz luđakove fantazije ili demonove obmane.

Koliko ih je puta Sorweel sanjao? Koliko ih je puta zamišljao kako leže polugoli u svojim velebnim mramornim galerijama i s dosadom slušaju poliglotske posjetitelje? Ili kako se voze na divanima kroz prašne ulice, pospanim očima promatraju vrevu trgovine u potrazi za djevojkama koje će dodati svojim tamnopusitim haremima? Koliko je puta, srca stisnuta u djetinjoj ljutnji, rekao svojem ocu da će pobjeći u Tromorje?

U zemlju gdje ljudi još uvijek ratuju s ljudima.

Brzo je, međutim, naučio prikriti svoju očaranost. Među dužnosnicima očeva dvora, jug je obično bio predmet prezira i poruge. Bilo je to propalo mjesto, gdje je krepkost podlegla kompleksnosti, kaosu tisuće tisuća

natjecanja. Bilo je to mjesto gdje je suptilnost postala bolest i gdje je luksuz otplavio granice između onoga što je žensko i onoga što je muško.

Ali bili su u krivu – bolno u krivu. Ako ih porazi prethodnih tjedana nisu tome podučili, sada su sigurno shvatili.

Jug ih je došao podučiti.

Sorweel je pogledavao oko sebe ne bi li pronašao oca. No kao nekim čudom, Kralj Harweel već se našao pokraj njega, ponosno stajući u svojim dugim lančanim suknjama. Stisnuo je sinovo rame i nagnuo se da ga ohrabri. Kad se nasmiješio, s brkova su mu se ocijedili dragulji vode.

Tapkavi romon kiše. Orjava stranjskih rogova.

“Ne boj se”, reče. “Niti on niti njegovi učenjaci neće se usuditi sučeliti se s našim Choraema. Borit ćemo se kao Ljudi.” Pogleda svoje visoke Blagodarnike koji su se svi okrenuli da vide kako njihov kralj hrabri svojega sina.

“Čujete li me?” vikne on njima. “Dvije tisuće godina naše zidine stoje čitave. Dvije tisuće godina loza naših otaca *seže* neprekinuta! Mi smo njihova kulminacija. Mi smo ljudi Sakarpusa, Samotnog Grada. Mi smo preživjeli Pada Svijeta, čuvari horde Choraee, jedino svjetlo u tami Srankova i beskr—!”

Prekine ga lepet krila. Pogledi polete prema nebesima. Nekoliko je ljudi čak i zavapilo. Sorweel instinktivno podigne ruku prema oklopljenom trbuhu i pritisne Choraee koja ubija čarolije i koju je imao oko struka tako da ga je zazebla u pupku.

Bila je to roda, bijela i duga kao kljova, u letu, iako je trebala biti u zaklonu pred kišom. Ljudi su prestravljeno ustuknuli od kruništa bedema na koje je sletjela i nagruvali se jedni uz druge. Duga kljuna naslonjena nisko uz vrat, okrene brid glave prema njima.

Kraljeva ruka padne sa sinova ramena.

Roda ih je promatrala s porculanskom pažnjom. Crne su joj oči ćutile, posve nedokučive.

Kišne kapi cilikale su po željezu, bubnjale po koži.

“Što želi?” zavapi neki glas.

Kralj Harweel probije se na čelo svojih ljudi. Sorweel je stajao skamenjen, treptao od kiše koja mu je padala u oči i osjećao okus hladne vode koja mu se slijevala usnama. Njegov je otac stajao sâm, u natopljenom vunenom ogrtaču, ruku opuštenih ispod sjajnih linija oklopa na podlakticama. Roda je stajala gotovo iznad njega, nogu poput štapića, krila

skupljenih u glatku vazu tijela, mudra lica spuštена da promotri kralja pod nogama...

Tada se, u zraku napuhnutih oblaka u daljini desno od ptice, pojavi zvijezda, iskričava točka svjetlosti. Sorweel nije mogao ne gledati prema njoj, kao i svi oni zbijeni oko njega. Kad je opet pogledao prema ocu, roda je nestala – nestala!

Odjednom se našao u gužvi u kojoj su ga visoki Blagodarnici tijesno zgurali na puškarnice. Činilo se da svi viču, njegovu ocu, jedni drugima, nebu koje se orilo od rogova. Opsadni tornjevi nastavili su svoje neumoljivo primicanje, kao i južnjaci, čije su formacije sada tvorile zastrašujuću tapiseriju od okolnih ravnica. Točka svjetlosti koja je bliještala iz dubljih daljina, odjednom je zatreperila i ugasila se...

A onda bi se pojavila nad prednjim redovima Kušnje u zraku još pola visine tornja iznad glomaznih tornjeva. Sorweel zine i pokuša odstupiti korak. Činilo mu se strašnim da mora gledati gore kad je i sâm već stajao tako visoko. Točka više nije bila točka, već besprijeckorno bijela figura koja je hodala kroz sjaj plavog usijanja. Čovjek ili bog.

Sorweel shvati da se grčevito drži za rupičasti kamen bedema.

Aspekt-Car.

Glasina. Cjeloživotni predmet zanimanja...

“Oče!” poviče Sorweel, jer nije vidio dalje od ramena i štitova oko sebe. Zapusi vjetra stuštili su se sa zapada, vrtložeći kišu u velove magle, koji su lebdjeli poput golemih utvara nad zidinama i njihovim promočenim braniteljima. Hladnoća je bila poput noževa. “Oče!”

Začuo je prasak odapinjanja balista, ali zbog vlage strijele s Chora-eama na vrhu potonule su daleko ispred lebdećeg duha. Povići i kletve provalile su diljem zidina. A onda je začuo *riječi*, riječi zapamćene ali čije je značenje zaboravljeno, kako stvaraju maglu od lokvi i lokvica, žare kožu i izazivaju bol u zubima.

Magija.

Srebrne linije pojavile su se pred ispruženim rukama figure, počele se motati u ništavilo...

Usijane geometrije, filigrani sjajni poput sunca, uspinjali su se po kiši sve do tamnih trbuha oblaka. I cvrčanje nimalo nalik na nešto drugo, poput tisućljetnog udaranja vala kondenziranog u raspon od nekoliko trenutaka. Prema van i prema van sezale su linije, slaveći nebo, blistavi svod koji je sezao preko zidina i iznad grada. Sablasni odsjaji valjali su se i svjetlucali po svakom maču i štitu.

“Stvara maglu”, promrmlja Sorweel nikome posebno. “Zasljepljuje nas!”

Južnjački glasovi, gromoglasne tisuće glasova, složni i ekstatični. Himne – pjevaju himne! Tornjevi su se nastavili nemilosrdno primicati, nošeni tisućama pogrbljenih leđa. Netko mora nešto učiniti! Zašto nitko ne čini ništa?

Tada se njegov otac našao pred njim i zgrabio ga za ruke. “Idi u Citadelu”, reče s čudnim izrazom na licu. Svjetlo Aspekta-Cara svjetlucalo mu je u očima, a linije nosa i obraza uokvirivalo plavom. “Pogriješio sam što sam te doveo na zidine.”

“Kako to misliš? Oče, kako si mo—”

“Idi!”

Sorweel osjeti kako mu uglovi lica podrhtavaju i boraju se.

“Oče – oče! Moje kosti su tvoje kosti!”

Harweel prinese ruku Sorweelovu obrazu. “Baš zato moraš otići. *Molim te*, Sorwa. Sakarpus stoji na krajevima svijeta. Mi smo posljednje uporište Ljudi! On treba ovaj grad! On treba *naš narod*! To znači da treba tebe, Sorwa! Tebe!”

Princ spusti pogled, uplašen očevim bijesom i očajem. “Ne, oče”, promrmlja, osjećajući se odjednom tankim poput grančice – mnogo mlađim od svojih šesnaest godina. “Neću te ostaviti...”

Kad je pogledao gore, hladna mu je kiša prekrila vruće suze. “Neću te ostaviti!”

Glas mu je bio grub i prodoran, prkos odapet iz sve snage. Onda se pjesma osvajača pojačala, iz grla radosnih tisuća koje su došle paliti, ubijati.

Očev udarac pogodio ga je u čeljust i on je proklizao među ljude iza sebe, a zatim pao na ruke i koljena na mokri pod. “Ne sramoti me svojom drskošću, momče!” Okrene se jednom od svojih visokih Blagodarnika. “Narsheidel! Odvedi ga u Citadelu! Pobrini se da mu se ništa ne dogodi! On će biti naš posljednji zamah mačem! Naša osveta!”

Narsheidel ga bez riječi podigne na noge za ovratnik oklopa i počne ga vući kroz okupljene ratnike. Dok ga je vukao natraške, Sorweel ih je gledao kako zbijaju redove za njim i ugledao njihove sažalne poglede. “Neee!” tulio je, osjećajući hladnu vodu na jeziku. Iznad mokrih ramena i blistavih oboda štitova vidio je oca koji je gledao za njim, očima plavim i svježim poput ljetnog neba. Jedan neshvatljiv trenutak, otac ga je

prodorno pogledao. Sorweel ga je vidio da se okreće taman kad je zid magle prekrrio parapete.

“Neeeeeee!”

Zveket oružja preplavi svijet.

Pokušao se opirati, ali Narsheidel je bio nesavladiv, poput neumoljive sjene koja se jedva uvila pred njegovim bacakanjem. Kroz tamnu spiralu stubišta kule, činilo mu se da vidi jedino očeve oči, oči pune ljubavi, oči koje sude, žale zbog teške ruke, slave smijeh izazvan škakljanjem i motre, vječno motre da se uvjere da njegovo drugo srce kuca toplo i sigurno. A kad bi pogledao bolje, kad bi se usudio zagledati se u te oči kao što bi se zagledao u dragulje, znao je da bi ugledao *sebe*, ne onakvog kakav jest, nego svoj odraz kroz sjajnu krivulju očeva ponosa, očeve nade da će živjeti dostojanstvenije kroz činjenicu svojega sina.

Grmljavina je podrhtavala oko njih, lomila prastaru žbuku i oslobađala kišu pijeska s nisko nadsvođenih stropova. Narsheidel je galamio, nešto, nešto napeto ne samo od straha. Ratnik koji već oplakuje.

Onda su prošli željezna vrata, proklizavajući po kamenju u monumentalnoj sjeni dveri. Konji se propinju. Ratnici trče kroz maglu s bijelim štitovima preko leđa. Temelji zgrada nestali su u sivilu. Bezdan drevnih ulica otvara se pred njima.

I samotna figura usred strke, pogrbljena poput prosjaka, zaogrnta samo prevelikom sjenom...

I očima iz kojih treperi svjetlo.

Narsheidel vikne i baci ga na tvrd, hladan kamen.

Plamteći bijeli dijagrami pretvaraju kišu u dim. Velike brončane ploče Pastirskih dveri bliješte sunčevim sjajem, zatim padaju, svijene poput piljevine, vrte se kao lišće u potoku.

Vičući, cijelo vrijeme vičući, Narsheidel ga povuče na noge i trzne ga da potrči.

Vidio je kako prosjak postaje netko sličan svećeniku i svjetlucav, a onda nestaje u trepetu. Vidio je svoje zemljake kako jure zatvoriti prodor. Vidio je Droettala i njegovu skupinu gilgalskih svećenika kako grme kad ih je opkolila plima tamnopusih stranaca. Vidio je Eithovce kako bičuju svoje pokrivene konje kroz ulice pune panike. Vidio je odvođe kojima teku ružičaste i grimizne vode. Vidio je jedan od opsadnih tornjeva kako se nadvija nad krestom zidina i duhove zmajevih glava kako se izdižu iz

pukotina u njegovoj metalik koži. Vidio je nizove ljudi, kako štitonoša tako i konjanika, kako nestaju u uskovitlanoj vatri.

Stalno se iznova otimao Narsheidelovoj snazi, jecao, bjesnio, ali visoki je Blagodarnik bio nesavladiv i cijelo ga je vrijeme gurao naprijed, urlajući kaosu da mu oslobodi put. A kroz sve to, on je vidio ljetnoplave oči svojega oca kako ga preklinju...

Molim te, Sorwa...

Trčali su niz labirinte uličica, kroz beskrajne zavjese kiše. Iza njih, povici i vriska namnožili su se u nerazumno bijelu riku, prekinutu jedino brujanjem rogova i izvrnuto mrmljanje magije.

Vijugave ulice bile su toliko duboke da nisu vidjeli Citadelu dok nisu bili gotovo pred njom, pogrbljenu na nebu nad njima, oblih kula koje nisu bile više od visokih zidova. Sa spojeva kose i žljebaste baze visio je korov. Sjeverne odaje u kojima su nekoć boravili sakarpski kraljevi, objesili su se i urušili, a prozori su poput očnih duplji otkrivali izdubljene šupljine unutrašnjosti. Posrnu prema njoj. Bedemi su se penjali da opkole veći dio neba. Sorweel ugleda zvijezdu koja je blistala visoko iznad ruba crnog kamena, sjajna kao Čavao nebeski – samo *ispod* oblaka. Svjetlost je pretvarala kaplje kiše u dijamante.

Čak je i Narsheidel prestravljeno posrnuo, lica usmjerena uvis, gurajući Sorweela pred sobom. “Brzo, momče, *brzo!*” Onda su se našli iza nad-svođenih vrata, sklonjeni u dubokim šupljinama crnog kamena. Stražari i probljedjeli pomoćnici sjate se oko njih. Sorweel se našao kako tetura u krug i brani se od njihovih ruku koje su skakale oko njega. “Kralj?” poviče stari sluga. “Što se dogodilo s Kraljem?”

“Mora postojati put!” Narsheidel je vikao nekom dvorniku u oklopu od veriga. “Ovo mjesto mora imati tajne! Sve *staro* ima tajne!”

Onda su Sorweela gurali uz usko spiralno stubište, kroz vruće hodnike prekrivene drvenom oplatom, kroz sobe niskih stropova, neke presvijetle, neke premračne. Skretanje-prolaženje-penjanje. Sve, tapiserije, mnoštva svijeca, ispucani zidovi, kao da je plivalo uz njega...

Što se to *dogada?*

“Ne!” krikne Sorweel, odmahujući od sebe ruke koje su ga gonile kao poludjelog psa. “Prestanite s tim! *Prestanite!*”

Stajali su u nekakvom predsoblju, sa zidom u obliku polukugle na čijem je vrhu bio ozidani prolaz. Narsheidel i još dvojica – ostarjeli štitonoša i barun Denthuel, jednonogi konjanik raspoređen u Citadelu – odstupe pruženih ruku, lica opreznih ili pomirljivih ili zabrinutih ili molećivih ili—

“Gdje je moj otac?” vikne on.

Samo se Narsheidel, u natopljenom oklopu koji je sjajio srebrno i crno na kolebljivoj svjetlosti, usudi progovoriti.

“Kralj Harweel je mrtav, momče.”

Te ga riječi ostave bez daha. Pa ipak, Sorweel začuje vlastiti glas: “To znači da sam *ja kralj*. Da sam ja vaš gospodar!”

Visoki Blagodarnik spusti pogled na svoje dlanove, zatim pogleda dalje i prema gore, kao da pokušava naslutiti smjer vanjske tutnjave – jer još uvijek nije prestala.

“Ne dok mi riječi vašega oca još zvone u ušima.”

Sorweel pogleda u lice starijeg čovjeka, snažne čeljusti i vodom zapetljan okvir kose. Tek tada kao da je shvatio da i Narsheidel ima bližnje, žene i djecu, same negdje u gradu. Da je on pravi Blagodarnik, odan do smrti.

Kralj Harweel je—

Eksplוזija. Tek kasnije, dok bude frfljao i puzao po podu, mladi će princ shvatiti što se dogodilo. Cigle su eksplodirale prema van, kao da je malj veličine stabla udario u drugu stranu okruglog zida, pogodio lorda Denthuela u glavu i vrat i mlatnuo ga slomljenog na tlo.

Prašina leti na hladnom drhtavom zraku. Blijeda svjetlost dana. Sa zvonjavom u ušima, Sorweel se okrene prema razjapljenoj rupi...

Možda je viknuo, ali se toga neće sjećati.

Gledao je u ljušturu uništenih galerija Citadele. Nešto zlatno visjelo je u šupljini, nešto što je kipjelo nemogućom svjetlošću. S praznim prozorima i davno razorenim zidovima u pozadini, hodalo je po nepostojećem podu. Hodalo. Kiša je plutala oko toga u linijama, kao niz fontanu.

Ali vlaga ga nije doticala.

Aspekta-Cara.

Sjajni demon prijede prag, uokviren tminom i potopom.

Bezimeni štitonoša samo se okrenuo i odjurio, nastavši u hodnicima. Narsheidel visoko podigne dvoručni mač, krikne, zaleti se u svjetlucavu figuru...

Koja jednostavno zakorači u stranu, nemoguće, kao plesač koji izbjegava pijanca. Zamahne rukama poput užadi, prinese zakrivljenu oštricu preko tjemena pa trgne natrag u savršenom luku. Narsheidelovo tijelo i glava nastave hitati naprijed, spojeni samo letećom niti krvi.

Demonove oči cijelo su vrijeme ostale uprte u Sorweelove. Samo... nisu izgledale kao oči demona.

Previše ljudske.

Na koljenima, Sorweel nije mogao ne zuriti.

Čovjek je izgledao kao da je izrezan iz nekog drugog mjesta, mjesta sa sjajnijim suncem, kao da istovremeno stoji i ovdje u ruševini Sakarpusa i na vrhu planine u osvit zore. Bio je visok, za dlan viši od Sorweelova oca, ogrnut svećeničkim ruhom sa zlatnim ploham, u oklopu od veriga toliko finom da je izgledao kao da je od svile – od nimila, neki odsutni dio Sorweela shvati, neljudskog čelika. Kosa mu je u mokrim kovrčama padala oko dugog lica punih usana. Plava mu je brada bila ispletana i četvrtasta kakve nose južnjački kraljevi prikazani na najstarijim reljefima Duge dvorane. Odrubljene glave dvaju demona, kože zamrljane i sjajne, visjele su mu s pojasa i zijevale kao ribe oko pocrnjelih zubi.

Kraste soli skorile su mu se na goloj ruci kojom je držao mač.

“Ja sam”, reče vizija, “Anasûrimbor Kellhus.”

Počelo je s drhtanjem, vrućim mlazom urina. Onda su mu kosti postale zmije i Sorweel se stropošta na pod. Na trbuh... Na trbuh! Pljune krv koja mu je oblila bradu.

O-o-oče!

“Dođi”, reče čovjek i čučne da mu položi ruku na rame. “Dođi. Ustani. Sjeti se što si...”

“Da se sjetim?”

“Ti si *kralj*, zar ne?”

Sorweel je mogao samo zuriti užasnut i začuđen.

“Ja-ja n-n-ne razumijem...”

Prijateljsko mrštenje pa blag osmijeh. “Rijetko sam ono što moji neprijatelji očekuju, znam.” Nekako mu je već pomagao da ustane na noge.

“A-a-ali...”

“Sve je ovo, Sorweele, tragična pogreška. Moraš to vjerovati.”

“Pogreška?”

“Ja nisam osvajač.” Zastao je kao da se mršti na samu pomisao. “Koliko god to ludo zvučalo, *zaista jesam* došao spasiti ljudski rod.”

“Laži”, mladi princ promrsi onako zbunjen. “*Lažljivče!*”

Aspekt-Car kimne, sklopi oči poput roditelja koji već dugo trpi. Njegov uzdah bio je i iskren i prirodan. “Žaluj”, reče. “Tuguj kao što svi ljudi moraju. Ali neka te utješi to što ti je oprašteno.”

Sorweel je zurio u ljetnoplave oči. *Što se to događa?*

“Oprašteno? Tko si ti da meni praštaš?”

Mrštenje nevinoga kojem je dvaput nanesena nepravda.

“Pogrešno si shvatio.”

“Što sam pogrešno shvatio?” protisne Sorweel. “Da ti smatraš se—!”

“Tvoj otac te volio!” muškarac ga prekine, glasom punim gotovo nesavladivog očinskog prijekora. “A ta *ljubav*, Sorwa, je praštanje... *Njegovo* praštanje, ne moje.”

Mladi Kralj Sakarpusa stajao je zapanjen i zurio lica mlitava poput kišnice. Tada ga namirisani rukavi objuče i on zaplače u gorućem naručju neprijatelja, za svoj grad, za svojeg oca, za svijet koji je u stanju iscrpsti spasenje iz izdaje.

Godine. Mjeseci. Dani. Toliko je dugo Aspekt-Car bio neugodna glasina s juga, ime toliko nagomilano strahotama koliko je bilo i čudo...

Više ne.